

LBRIS

We know
books

NIMSDAI PURJA

NIMIC NU E IMPOSIBIL

**UN OM, PAISPREZECE VÂRFURI
ȘI REUȘITA UNEI VIEȚI**

Traducere din limba engleză de
CRISTINA BROȘTIANU

ORION

CUPRINS

1. Moarte sau glorie	9
2. Speranța este Dumnezeu	14
3. Mai bine să mori decât să fii laș	32
4. Neobosita căutare a perfecțiunii	44
5. În Zona Morții	55
6. Înotând până la lună	80
7. Misiunea	98
8. Mize uriașe	111
9. Respectul se câștigă	123
10. Normalitatea extremelor	137
11. Salvare!	153
12. În întuneric	167
13. Haos.	180
14. Febra înălțimilor	194
15. Munții și politica	206
16. Nu îmi stă în fire să renunț	220
17. Prin furtună	233
18. Muntele sălbatic	248
19. Psihologia alpinistului	258
20. Un proiect al poporului	273
21. Grandios	282
Epilog. În vârf	297
Anexa 1. Lecții învățate în Zona Morții	301
Anexa 2. Paisprezece munți: programul	310
Anexa 3. Recorduri mondiale	311
Mulțumiri	313
Credite foto	317

CAPITOLUL 1

MOARTE SAU GLORIE

3 iulie 2019

Pământul mi-a fugit de sub picioare și am alunecat cu capul înainte de-a lungul pantei acoperite cu zăpadă mocirloasă a muntelui Nanga Parbat. Zece, douăzeci, treizeci de metri au părut să treacă pe lângă mine ca prin ceață.

Oare mă prăbușesc spre moarte?

Cu doar câteva secunde mai devreme eram în siguranță, sprijinit bine pe panta abruptă, sub rafalele puternice de vânt, dar destul de sigur pe picioare. Chiar atunci am scăpat priza și n-am mai reușit să-mi înfig colțarii în zăpadă în timp ce mă prăbușeam, încet la început, apoi mai repede, din ce în ce mai repede, și prinzând viteză tot mai mare în fiecare clipă. Creierul meu calcula câte secunde mai aveam până să zbor pentru totdeauna de pe munte, iar corpul meu să se strivească de stâncile colțuroase de dedesubt sau în vreo crevasă adâncă.

Amice, nu ai prea mult timp la dispoziție să ieși din rahatul ăsta.

Dacă muream, nimeni altcineva în afară de mine nu era vinovat pentru un asemenea sfârșit. *Eu* alesesem să urc cel de-al nouălea munte ca înălțime din lume pe această vreme vitregă, furtunoasă. *Eu* hotărâsem să încerc să dobor recordul existent urcând toți cei paisprezece munți din Zona Morții în numai șapte luni, o încercare nebunească, dat fiind că fiecare dintre aceștia depășește 8.000 de metri, o înălțime la care aerul este atât de rarefiat, încât nu numai creierul, ci și corpul cedează. Și tot *eu* hotărâsem să dau drumul corzii fixe în timpul coborârii, un gest prietenesc de a face loc unui alt alpinist, care cobora agitat. Trei pași mai târziu, zăpada s-a zdruncinat ciudat și s-a desprins, prăbușindu-se și trăgându-mă și pe mine cu ea.

Pierdusem controlul, inclusiv în ceea ce privește cele două reguli pe care mi le impusesem în expedițiile în care fusesem pus în situații extreme. Regula numărul unu: *Speranța este Dumnezeu*. Iar cea de-a doua: *Ca să depășești un obstacol mare, fii atent la lucrurile mici*. Dând drumul corzii fixe, ignorasem cea de-a doua regulă. Greșeala mea, problema mea.

Ceea ce însemna că nu mă mai puteam baza decât pe regula numărul unu.

Mi-era frică de moarte în secundele acelea atât de scurte? *Nici gând*. Am preferat totdeauna moartea în locul lașității, mai ales dacă ar fi survenit într-o încercare de a depăși ceea ce era considerat omenește posibil. Însăși punerea la încercare a limitelor efortului fizic fusese obiectivul meu în 2018, când îmi anunșasem planul de a spulbera recordul precedent stabilit pentru urcarea celor paisprezece munți din Zona Morții. Acesta data din 2013, când alpinistul coreean Kim Chang-ho încheiase misiunea în șapte ani, zece luni și șase zile. Un alt alpinist,

polonez de data aceasta, pe numele său Jerzy Kukuczka, reușise și el să-i urce într-un interval la fel de impresionant: șapte ani, unsprezece luni și paisprezece zile.

Încercarea mea de a îmbunătăți atât de mult recordul a părut îndrăzneată, chiar supraomenească, însă avusesem suficientă încredere în mine încât să-mi dau demisia din Armata Britanică, în care am servit inițial ca soldat gurkha câțiva ani, după care m-am alăturat Serviciului Special de Ambarcațiuni – o unitate a Forțelor Speciale și un colectiv de elită al soldaților care operează pe unele dintre cele mai letale câmpuri de luptă din lume. Decizia mea de a părăsi o astfel de carieră poate părea hazardată, dar eram gata să pun totul în joc ca să-mi văd dorința împlinită.

Încrederea în propriile forțe m-a împins să continui, și am tratat această provocare ca pe o misiune militară. În timpul etapei de pregătire, mi-am botezat încercarea de a doborî recordul mondial „Proiectul Posibil”, denumire care mai târziu avea să mă ajute să le dau cu tifla celor care nu credeau – sau nu voiau să creadă – în visul meu. Și au fost destui, apăreau de unde nici cu gândul nu gândești, ba chiar și cei mai mari susținători ai mei au părut uneori sceptici. În 2019, website-ul Red Bull pretindea că țelul meu era o încercare de „a înota până la lună”. Eu știam însă că nu e așa. N-am venit pe lumea asta ca să pierd. Nu-mi stă în fire să renunț, nici măcar într-o situație de viață și de moarte. Nu sunt o oaie care așteaptă să fie îndrumată de cioban, ci un leu care refuză să meargă alături de ceilalți.

În comparație cu experiența multor altor alpiniști obișnuți cu înălțimile mari, poate că păream un novice. Începusem să cochetez cu vârfurile de 8.000 de metri abia de câțiva ani, dar devenisem repede o adevărată bestie a înălțimilor, ceea ce

avea probabil de-a face cu organismul meu ciudat. Odată ce am început să mă cațăr în Zona Morții, mi-am dat seama că-mi era destul de ușor să mă mișc repede la înălțimi mari – făceam șaptezeci de pași înainte să-mi trag suflul, în timp ce restul alpinistilor abia dacă reușeau să facă patru-cinci.

La fel de impresionantă era și capacitatea mea de a mă recupera. Deseori coboram în viteză din vârf, petreceam toată noaptea în vreo tabără de bază, iar dimineața porneam în următoarea expediție, fie că eram sau nu amețit. Țasta era stilul meu de alpinism: neostenita căutare a performanței în condiții extreme. Nimic nu mă putea face să dau înapoi, indiferent de circumstanțe.

Mai puțin moartea sau o accidentare serioasă.

Încă vreo treizeci-patruzeci de metri de cădere rapidă. Trebuia să-mi regăsesc concentrarea. Să mă concentrez pe mișcare și pe viteza din ce în ce mai mare; pe oamenii care dispăreau în norii de deasupra mea, în timp ce eu cădeam tot mai adânc în gol. Pe tehnicile prin care trebuia să încerc să mă opresc. *Oare dacă mi-aș fi folosit pioletul ca să îl înfig în munte, aș fi reușit să-mi încetinesc căderea?* Trăgându-l sub mine, l-am prins cu putere, înfigându-i vârful în zăpadă, dar aceasta era prea moale, așa că m-am împins mai tare în el. Nimic. Nicio priză.

Încrederea în capacitatea mea de a rezolva problema, pe care o simțisem crescând pentru o clipă, scădea rapid. Căderea și-a întetit ritmul, și chiar când am crezut că am pierdut orice control... *iată!* Coarda fixă pe care o folosisem cu doar câteva clipe mai devreme la coborâre se zărea printre stropi. Dacă reușeam să mă întind spre ea destul de tare, era foarte posibil să mă pot agăța de ea. Era ultima mea șansă, așa că m-am răsucit, întinzând mâna să prind coarda... *Contact!* Cu palmele în flăcări, am strâns-o cu putere și am reușit să mă opresc.

Parcă universul a răsuflat ușurat. *Eram bine?* Așa se părea, deși adrenalina îmi făcea picioarele să tremure, iar inima îmi bubuia.

Ești bun, amice, mi-a trecut prin minte. *N-ai de ce să te stresezi acum.*

Timp de o secundă sau două am stat să-mi revin, apoi m-am ridicat și am schimbat ritmul cu unul mai precaut. „Fă următorii pași cu mare atenție, ca și cum ai călca pe teritoriu minat...”

Celor de deasupra mea probabil le păream imperturbabil. Ca și cum mă întorceam deja la o operațiune de rutină, văzându-mi de treabă de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, dar căderea mă zguduise. Încrederea îmi slăbise, așa că am strâns coarda cu putere și am fost atent la fiecare pas până mi-am revenit.

Priveam acum lucrurile dintr-o perspectivă nouă. Înfigându-mi ghetele în zăpada instabilă, mi-am spus că moartea va veni cu siguranță și pentru mine – poate pe unul dintre munții care făceau parte din Proiectul Posibil sau poate la bătrânețe, câteva zeci de ani mai târziu –, dar cu siguranță acest lucru nu avea să se întâmple pe Nanga Parbat, și nu în clipa următoare.

Nu azi.

Nu azi.

Dar când?

O să apuc să termin ce am început?

CAPITOLUL 2

SPERANȚA ESTE DUMNEZEU

Am avut inspirația să escaladez într-o cursă nebună toate cele mai înalte paisprezece vârfuri ale lumii, sperând să cuceresc legende nepaleze – Annapurna, Dhaulagiri, Kanchenjunga, Everest, Lhotse, Makalu și Manaslu –, să urc în goană pe Nanga Parbat, Gasherbrum I și II, K2 și Broad Peak din Pakistan, pentru ca în final să supun munții intimidanți de peste 8.000 de metri ai Tibetului – Cho Oyu (accesibil și din Nepal) și Shishapangma. *Dar de ce?* Vorbim despre unele dintre cele mai neprimitoare locuri de pe planetă, și o astfel de provocare, în timpul record de aproximativ o jumătate de an, părea nebunie curată pentru cei mai mulți oameni. Pentru mine însă era doar o șansă de a dovedi lumii că totul, *orice*, este posibil dacă îți dedici inima și mintea unui plan.

Cui îi păsa cât de periculos era?

Aventura a început cu muntele Everest, cel mai înalt vârf din lume și o legendă în țara mea natală. Pentru cei din afara

ținutului de mici dimensiuni și fără ieșire la mare al Nepalului, muntele Everest are o latură aproape mitică. În copilărie îmi părea o entitate îndepărtată.

Familia mea era săracă, iar călătoria din satul unde locuiam până la Everest și înapoi era scumpă, chiar și pentru localnici, nemaivorbind că dura douăsprezece zile. În plus, trebuia să rămâi peste noapte într-una dintre ceainăriile de pe drum – mici hanuri din satele aflate pe traseu –, așa că nu avusesem ocazia să trăiesc această aventură.

După ce m-am mutat în Anglia, în 2003, ca tânăr soldat gurkha în cadrul Forțelor Armate Britanice, toată lumea mă întreba același lucru: „Și cum e pe Everest?” O grămadă de oameni care nu aveau nici cea mai mică idee despre geografia Nepalului își imaginau probabil că muntele tronează maestos chiar în spatele casei mele. Nu păreau deloc impresionați când le spuneam că nici măcar nu văzusem tabăra de bază, darămite să mai și escaladez Everestul. Drept urmare, rezistența mea de luptător era pusă la îndoială.

– Prietene, e chiar în fața casei tale și tu nu te-ai învrednicit să-l urci? *Și se mai spune că soldații gurkha sunt duri...*

După vreo zece ani, glumele și cârcotelile mi-au pus capac. *Bine. O să-l escaladez. A venit clipa.*

Am făcut primul pas către cel mai înalt munte din lume în luna decembrie a anului 2012, pornind pe drumul ce duce la baza celui mai intimidant vârf la vârsta de 29 de ani. În momentul acela nu mai eram în regimentul gurkha, ci avansasem în elita militară, un coleg punându-mă în legătură cu faimosul alpinist nepalez Dorje Khatri, care s-a oferit să-mi fie ghid până la tabăra de bază – o călătorie ce dura câteva zile. Dorje escaladase Everestul de câteva ori și era un campion

al șerpașilor*: le apăra drepturile și lupta să fie mai bine plătiți, dar, în plus, făcea activism ecologist și încerca să schimbe modul în care lumea vedea ecosistemul fragil al munților Himalaya.

Nici că mă puteam gândi la cineva mai potrivit cu care să fac această drumeție. Dar, văzând Everestul profilându-se pe cer la 8.848 de metri deasupra noastră, am hotărât că o simplă drumeție nu era de ajuns. Era timpul să urc mai mult.

După câteva încercări de a-l convinge, Dorje a fost de acord să mă învețe niște lucruri care să mă ajute să escaladez un vârf de 8.000 de metri. La început, l-am implorat să mă lase să încerc să urc pe Ama Dablam, un vârf din apropiere care trona la 6.821 de metri deasupra nivelului mării, dar Dorje a izbucnit în râs când i-am spus ce voiam să fac:

— Nims, muntele ăla este foarte tehnic, mi-a spus. Chiar și cei care au urcat Everestul se chinuie să-l escaladeze.

Am urcat în schimb pe vârful alăturat, Lobuche East, oprindu-ne înainte să închiriem echipamente în satul vecin. Ne deplasam încet, dar la o viteză constantă. Sub supravegherea lui Dorje mi-am pus pentru prima dată în viața mea niște colțari și am pornit prin iarbă, simțind cum mușcă vârfurile de oțel din brazde. Senzația era ciudată, dar am reușit să-mi dau seama cum trebuie să fie o ascensiune în adevăratul sens al cuvântului. În timp ce ne croiam încet drum spre vârf, prin vânturile puternice, tăioase, am simțit pentru prima dată fiorul explorării.

* „Șerpaș” înseamnă două lucruri: (1) membru al unui grup etnic din Nepal și (2) termen care desemnează la modul general orice ghid montan din Himalaya, în argoul exploratorilor străini (n. a.).

Fiecare pas mă făcea să mă opresc și să ezit – un val de frică mă străbătea când și când, iar moartea părea uneori o certitudine. După ce am irosit multă energie consumându-mă în felul acesta, am găsit în cele din urmă încrederea de a merge înainte cu hotărâre și fără teamă.

Odată ajuns în vârf, priveliștea mi-a tăiat răsufklarea: creasta zimțată a munților Himalaya era învăluită de o pătură de nori, dar ici și colo câte un vârf reușea să răzbată din ceața mohorâtă. Pe măsură ce Dorje îmi arăta Everestul, Lhotse și Makalu, simțeam cum adrenalina atinge cote maxime. M-a cuprins un sentiment de mândrie, dar, în același timp, și de nerăbdare. Luasem deja hotărârea de a escalada cele trei vârfuri vizibile în depărtare, deși, în termeni de alpinism la mare altitudine, îmi făceam debutul cam târziu.

Voiam mai mult. Cam tot pe atunci, am aflat o informație foarte interesantă: în 2015, se împlineau două secole de când Brigada Gurkha – termenul generic pentru soldații gurkha din Nepal – servea Armata Britanică, aniversare intitulată G200. În acest scop fuseseră puse la punct o serie de evenimente ceremoniale, printre care o comemorare la statuia gurkha din Londra, o recepție la Palatul Parlamentului și un festival comemorativ la Royal Albert Hall. În pachetul cultural era menționată însă și o expediție pe Everest.

Soldații gurkha erau alpiniști reputați, dar, din cauza întorsăturii pe care o luase războiul și a necesității prezenței regimentului în Afganistan și Irak, niciunul dintre soldați nu ajunsese vreodată pe vârful acestui munte. O expediție pe Everest este, de altfel, și foarte scumpă pentru nepalezi, chiar și cu reducerile oferite rezidenților. Toate astea urmau să se schimbe însă, datorită planului ambițios prin care vreo zece

soldăți gorkha aveau să ajungă pe Everest, pe ruta Pasului Sudic, pentru a comemora aniversarea bicentenară.

Misiunea, intitulată Expediția G200, era atât o provocare, cât și un eveniment care avea să schimbe istoria. Pe deasupra, cum eram soldat gorkha și făceam parte din Forțele Speciale Britanice, puteam să particip și eu. Eram mândru de regimentul nostru, aș fi făcut orice pentru a-i spori reputația, iar expediția părea o cauză nobilă.

Am continuat să mă perfecționez și mi-am stabilit țeluri și mai înalte. Unul dintre avantajele de a fi membru al Armatei Britanice este faptul că ai acces la o mulțime de cursuri de specializare. M-am înscris, așadar, la unul care îi învăța pe soldăți arta războiului în condiții de vreme extremă și m-am antrenat până am ajuns să fac parte din corpul unic de soldăți alpini. Am urcat apoi pe Denali, cel mai înalt munte din Statele Unite, parte din Seven Summits, Cele Șapte Culmi, grupul celor mai mari vârfuri de pe fiecare continent: sus-menționatul Denali, Everest (Asia), Elbrus (Europa), Kilimanjaro (Africa), Vinson (Antarctica), Aconcagua (America de Sud) și Piramida Carstenz (Oceania).

La cei 6.190 de metri ai săi, cu Denali nu era de glumă. Un munte izolat, cu o temperatură extrem de scăzută, care ajungea uneori la -50°C , punând probleme serioase unui alpinist începător ca mine, Denali era, în același timp, ideal pentru antrenament. Am învățat cum să folosesc corzile, iar rezistența călită în Forțele Speciale mi-a prins bine când a trebuit să târăsc sania prin zăpada groasă ore în șir, având grijă să nu mă prăbușesc într-una dintre numeroasele crevase de pe munte.

Apoi, în 2014, am escaladat primul meu vârf din Zona Morții, Dhaulagiri. O bestie. Supranumit și Muntele Alb din

pricina zăpezii groase care îi mai maschează versanții intimidant de abrupti, este și unul dintre cei mai periculoși munți din lume, fapt atestat prin rata teribilă a morților în expedițiile de aici. În momentul acela, mai bine de optzeci de alpiniști muriseră pe Dhaulagiri, iar versantul său sudic încă nu fusese escaladat, deși încercări existaseră – una dintre acestea îi aparținea lui Reinhold Messner, spre exemplu, primul alpinist care a urcat singur pe Everest. Ruta pe care a ales-o a fost însă una inaccesibilă, se pare.

Cel mai mare pericol de pe acest munte părea să fie riscul de avalanșe, care se iscau practic din senin, doborând orice sau pe oricine le apărea în cale. În 1969, cinci americani și doi șerpasi au fost măturați astfel de pe Dhaulagiri. Șase ani mai târziu, tot atâția membri ai unei expediții japoneze au fost îngropați de vii de un val uriaș de zăpadă. Cu Dhaulagiri nu era de glumit, mai ales când erai ca mine, un alpinist cu doar optsprezece luni de experiență și care nu știa prea multe despre pericolele altitudinilor extreme. Dornic să-mi îmbunătățesc însă abilitățile de alpinist, într-o permisie m-am hotărât să-mi încerc norocul.

Un coleg din Serviciile Speciale Aeriene, o aripă a Forțelor Speciale Britanice – să-i spunem James din motive de confidențialitate –, m-a însoțit în expediție. La cum arătam când am sosit în tabăra de bază, în papuci, pantaloni scurți și cu ochelari de soare Ray-Ban, niciunul dintre noi nu părea pregătit pentru ce urma să facem. În plus, nici momentul ales nu era cel mai fericit. Ne alăturam unui grup extins care petrecuse ultima lună obișnuindu-se cu vremea și cu aerul rarefiat. O avalanșă produsă în cascada de gheață Khumbu pusese punct expediției lor pe Everest, așa că se hotărâseră să abordeze în schimb muntele Dhaulagiri.

Atât eu, cât și colegul meu eram mult în urmă din cauza permisiilor limitate, așa că nu ne puteam bucura de procedurile obișnuite pe care și le permiteau alpinistii, sperând să funcționeze la înălțimi extreme, cum ar fi rotațiile de aclimatizare*. Tovarășii noștri de expediție păreau însă să fie în grafic, căci ajunseseră înaintea noastră și avuseseră timp să se instaleze, iar când am pornit cu toții spre tabăra de bază, eu și James, am rămas repede în urmă. James se lupta deja cu efectele înălțimii. Ne-a luat cu trei zile mai mult decât ceilalți să ajungem.

— Cu ce vă ocupați, băieți? ne-a întrebat unul dintre ei ceva mai târziu.

Îi stârniserăm interesul încă de când ajunseserăm acolo și știam ce credea despre noi: că eram fie niște nonconformiști neînfricați, fie niște imprevizibili care trebuiau evitați cu orice preț în timpul urcușului spre vârf.

Am dat din umeri. Niciunul dintre noi nu avea de gând să-și dezvăluie funcția militară, mai ales că trebuia să păstrăm într-o anumită măsură confidențialitatea. În plus, amândoi ne doream să fim judecați mai degrabă după abilitățile de alpinști, atâtea câte erau, decât după experiența de luptători de elită.

* De obicei, alpinistii petrec două luni pe vârfurile de 8.000 de metri. În câteva săptămâni, se mută din tabăra de bază în tabăra 1, pentru a se obișnui cu efectele periculoase ale altitudinii mari. Apoi continuă să se mute în taberele 2, 3 și 4, urcând cât mai mult în timpul zilei, dar petrecându-și noaptea în tabăra aflată la înălțimea mai mică, până depășesc simptomele răului acut de munte (RAM): greață, dispnee și dureri de cap. Acestea sunt „rotațiile de aclimatizare”. Odată ajunși la altitudine mare, alpinistii așteaptă cu răbdare, uneori chiar câteva săptămâni, până se deschide o fereastră potrivită, iar vremea este bună pentru cățărare. Abia în acest moment pornesc către vârf (n. a.).

— A, suntem în armată, am răspuns într-un târziu, sperând ca acesta să fie sfârșitul întrebărilor.

Alpinistul a ridicat o sprânceană, întrebător. Echipamentul nostru era cam încropit, dar cel pentru cățărare, atât al meu, cât și al lui James, era de foarte bună calitate. Chiar și așa, tovarășii noștri de expediție ne-au luat drept turiști neștiutori – și nu erau departe de adevăr, dar nu aveam de gând să las pe nimeni să-mi șubrezească încrederea și-așa destul de slabă, așa încât la tabăra de bază ne-am pregătit cu mult entuziasm pentru prima rotație de aclimatizare. Pentru săptămâna care urma, planul nostru era să urcăm zilnic până la taberele 1 și 2, din cele patru avanposturi de pe drumul spre vârf, să coborâm seara la o înălțime mai mică pentru somn și să facem asta până când ne simțeam în stare să facem urcușul final.

Imediat ce ne-am echipat și am pornit în prima ascensiune de aclimatizare, a devenit clar că James nu era construit la fel ca mine. Observasem asta prima dată în timpul urcușului spre tabăra de bază, dar, când am început treaba serioasă și am pornit în prima rotație spre tabăra 1, nu a putut să mențină ritmul. Răul de înălțime îl afecta puternic și mi-am dat seama cât de greu îi era când ne-am oprit să ne odihnim în tabăra 1, în timpul primei rotații.

A doua zi, când am pornit mai departe, a rămas din nou în urmă, deși un șerpaș îi căra aproape tot echipamentul, iar eu mă luptam cu cele treizeci de kilograme ale bagajului meu. Nu că mi-aș fi permis să fiu prea mândru de mine, căci nu a trecut mult timp și m-am dat și eu peste cap. Pornisem într-o grabă nebună, dornic să mă dau mare cu viteza mea, dar o luasem mult înainte. În cele câteva ore cât m-am odihnit în tabăra 1, mi-am pregătit o ceașcă de ceai, iar cum tovarășul meu de drum tot nu apărea, m-a lovit un gând groaznic.